

FRANTIŠKOVA CESTA NA MOTIVY SLUNEČNÍ PÍSNĚ Z 13. STOLETÍ

BLAHUTOVICE
Popis cesty

Tato Františkova cestav Blahutovicích vznikla na základě podnětu a díky přispění pana Waltera Hanela, blahutovického rodáka, který žije v Ottenbachu v Německu. Tamní Franziskus Pilgerweg se zároveň stal vzorem pro naši poutní cestu v Blahutovicích.

*Je věnována památce dvou žen, na které naše občanské sdružení, rodáci v Německu a naši přátelé s vděčností vzpomínají:
slečny **Ingrid Malcherové** a paní **Helgy Hanelové**.*

Františkova cesta v Blahutovicích byla slavnostně otevřena a požehnána 2. 9. 2012. Věříme, že se důstojně přiřadí k více než čtyřiceti Františkovým poutním cestám v celé Evropě.

Františkova cesta v Blahutovicích

byla inspirována Chvalozpěvem stvoření svatého Františka z Assisi — to jsou „chvály tvorů, které blažený František složil ke chvále a cti Boží, když ležel nemocen u svatého Damiána.“

Svatý František z Assisi (vlastním jménem Giovanni Battista Bernardone), byl mnich, zakladatel žebravého řádu františkánů a mystik.

Narodil se někdy mezi léty 1181 a 1182 v Assisi, asi 25 km východně od Perugia, dnešního hlavního města stejnojmenné provincie v oblasti Umbria. Františkovu otce, Pietro Bernardone, byl bohatý obchodník s látkami. Matka pocházela z Francie, patrně z Provence. Při křtu dostal jméno Giovanni, ale otec toto jméno později změnil na Francesco.

V mládí se František nijak nevymykal ze společnosti bohatých mladíků, kterým bychom dnes říkali zlatá mládež. Stejně jako ostatní miloval truveršké písně a hodlal se stát udatným rytířem. Daleko od pravdy nejsou ani zmínky o jeho bezstarostnosti a marnotratnosti. Aby svou touhu uskutečnil, zúčastnil se František v roce 1201 výpravy proti Perugii. Assisi však bylo poraženo a František strávil celý rok v zajetí, než byl dojednáán mír a zajatci propuštěni. V zajetí trpěl vážnou chorobou, která mu také zabránila, aby se v roce 1205 zúčastnil tažení proti císaři Filipu Švábskému.

V průběhu vojenského tažení a nemoci měl František četné sny a vidění, ve kterých mu Bůh sdělil, že jeho posláním bude chudoba a služba Ježíši Kristu. V mladickém nadšení se rozhodl vykonat pouť do Říma. Tam jej však čekalo obrovské zklamání nad bohatstvím církve a chudobou lidí. Zahodil peníze, vyměnil si oděv s nejbližším žebrákem a žebral u vchodu do baziliky. Po této příhodě putoval po kraji, pomáhal chudým, rozdával svůj majetek, až otci došla trpělivost a vydědil ho. František nějaký čas pobýval v klášteře v Gubbiu, kde pracoval jako umývač nádobí, opravoval kostely v Porziuncule a pomáhal malomocným. Hlásal absolutní chudobu a úplné odevzdání do vůle Boží.

V té době se okolo něj shromáždili první žáci. V roce 1209 František sepsal jednoduchá řeholní pravidla a vydal se do Říma k papeži Inocencovi III. Ten zprvu jejich schválení odmítl, ale posléze je přece schválil (přestože o ní řekl, že „je to řehole nad lidské síly“) a tak umožnil vznik Řádu menších bratří. Doplňenou řeholi pak potvrdil papež Honorius III.

Je pochopitelné, že hlásání absolutní chudoby nebylo ani v té době nikterak populární a lidé se zrovna na jeho kázání nehrnuli. Odtud pochází známá

legenda, že když nenalezl posluchače mezi lidmi, odešel do lesa a kázal lesní zvěři, která mu pozorně naslouchala.

Nicméně postupně jeho příznivců a následovníků přibývalo. V roce 1212 projevila zájem o následování Františka první žena, Klára. František nejdříve poslal Kláru do benediktýnského kláštera, teprve později se rozhodl společně s ní založit Řád svatých Kláry (Ordo Sanctae Clarae, u nás známé jako Klarisky nebo Řád chudých paní). Členkou tohoto řádu byla svatá Anežka Česká.

V roce 1218 pak založil tak zvaný třetí řád pro věřící, kteří by ho chtěli následovat, ale nemohou nebo nechtějí se vzdát světského života (terciáti, dnes terciáři). Mezi jeho příslušníky patřil např. francouzský král Ludvík IX. nebo německá šlechtična Alžběta Durynská.

František toužil hlásat slovo boží po celém světě a nabádal k tomu i své následovníky. Stal se tak vlastně zakladatelem organizované misijní činnosti. Toužil prý i po mučednické smrti a cílevědomě vyhledával nebezpečí. S křížovou výpravou se dostal do Egypta a vypráví se, že se dostal až k tureckému sultánovi a hlásal mu evangelium. Ten byl Františkem tak zaujat, že ho navzdory všem zvyklostem nenechal ani mučit ani popravít, ale v pokoji ho propustil. Jeho fyzický stav se však neustále zhoršoval. Podle legendy se 17. září 1224 na jeho těle objevila stigmata, tj. rány na rukou a boku, identické s těmi, které utrpěl Ježíš na kříži. Na sklonku života i oslepl. Zemřel 3. října 1226 v Porciunkuli, v chatrči na zemi přikryt vypůjčeným pláštěm.

Jeho ideály, pro jiné lidi těžko splnitelné, budou ale žít stále. Nejkrásněji a nejsrozumitelněji je vyjádřil právě ve svých Chválách stvoření. Bezpochyby kvůli jejich kráse a hloubce prohlásil „ na věčnou paměť „ — a to na písemné vyzvání mezinárodní ekologické společnosti! — papež Jan Pavel II. svatého Františka za patrona ekologů. Učinil to 29. listopadu 1979 a slavnostní dokument začíná slovy:

„Mezi svatými a osvícenými muži, kteří měli zvláštní vztah k přírodě, jež je jedinečným darem lidstvu, je po právu uváděn sv. František z Assisi. Tento světec měl jedinečný smysl pro všechna díla Boha stvořitele a téměř pod vlivem inspirace shůry sepsal svůj nádherný Chvalozpěv stvoření. Skrze tvory, zejména pak skrze bratra slunce, sestru Lunu a sestry hvězdy vzdával František dobrému a všemohoucímu Pánu chválu, slávu a veškeré dobrořečení, jak mu po právu náleží.

Místopis cesty:

Výchozí místo cesty zastavení č. **I** — *Chvála tvůrce* je na dvoře bývalého kláštera Kongregace Dcer Božské lásky (nyní Komunitní centrum Klášter), u sochy svatého Františka z Assisi.

Vydáme se poté jihovýchodním směrem po asfaltové silnici k rybníku a dále po polní cestě směrem na Polom. Sledujeme značení cesty a zhruba po 1 km se dostaneme k zastavení č. **II**. — *Bratr Slunce*.

*Pokračujeme po značené polní cestě; po nově zbudované lávce překonáme Lučický potok a navážeme na asfaltovou silnici. Pokračujeme po ní vpravo (směrem do Blahutovic). Asi po 200 m zabočíme vlevo do lesa — po 100 m najdeme zastavení č. **III** — **Bratr měsíc a sestry hvězdy**.*

*Vracíme se zpět na asfaltovou silnici, pokračujeme vlevo (směrem na Blahutovice) a po 400 m dojdeme k Lesní kapli — zde je zastavení č. **IV** — **Bratr vítr**.*

*Poté pokračuje po asfaltové silnici do vesnice — po 500 m se před námi objeví krásná kaple Navštívení Panny Marie, která byla postavena v r. 1921 k uctění padlých rodáků za I. světové válce. Zde je příhodně umístěno zastavení č. **IX** — **Sestra smrt**.*

*Od kaple pokračuje po asfaltové silnici směrem dolů do středu obce — zde u pramene zvaného Rynka je zastavení č. **V** — **Sestra voda**.*

*Kolem místní vodárny a obchodu jdeme severním směrem (cestou vlevo). Zastavení č. **VI** — **Bratr oheň** najdeme asi po 500 m, u odbočky na polní cestu vpravo.*

*Poté pokračujem po této polní cestě (asi po 500 m se prudce lomí doprava), která nás dovede k zastavení č. **VII** — **Sestra země**.*

*Po okraji pole směřujeme k Boží muce, krásně umístěné mezi 4 kaštany a poté na silnici III. tř. Jeseník n.O. — Blahutovice. Dáme se doprava a po 200 m na levé straně je opět mezi 4 kaštany kříž. Zde je umístěno zastavení č. **VIII** — **odpuštění, snášení nemoci a utpení**.*

*Vrátíme se na silnici a pokračujeme po silnici III. tř. dolů do středu obce do Komunitního centra Klášter. Ve zdejší kapli je poslední zastavení č. **X** — **chvála Boží**.*

.....

Popis jednotlivých zastavení

I. CHVÁLA TVŮRCE

*Nejvyšší, všemocný, dobrý Pane,
tobě buď chvála, čest a všechno dobrořečení.
Patří tobě jedinému, Nejvyšší,
a žádný člověk není hoden vyslovit tvé jméno.*

Mezi svatými a osvícenými muži, kteří měli zvláštní vztah k přírodě, jež je jedinečným darem lidstvu, je po právu uváděn sv. František z Assisi. Tento světec měl jedinečný smysl pro všechna díla Boha stvořitele a téměř pod vlivem inspirace shůry sepsal svůj nádherný Chvalozpěv stvoření. Skrze tvory, zejména pak skrze bratra Slunce, sestru Lunu a sestry hvězdy vzdával František dobrému a všemohoucímu Pánu chválu, slávu a veškeré dobrořečení, jak mu po právu náleží.

Jan Pavel II

Z dokumentu, kterým byl sv. František z Assisi prohlášen patronem ekologů

Vydejme se tedy po Františkově cestě v Blahutovicích a spolu s ním ve více než osm století starém chvalozpěvu oslavme s díky vše, co nás obklopuje — bratra Slunce, sestru Lunu, bratra větra, sestru vodu...

II. BRATR SLUNCE

At' tě chválí, můj Pane, všechno, co jsi stvořil, zvláště pak bratr slunce, neboť on je den, dává nám světlo, je krásný a září velkým leskem, vždyť je, Nejvyšší, tvým obrazem.

Laudato si, Misignore, cum tucte le tue creature spetialmente nesser lo frate sole, lo quale iorne et allumini noi per loi Et ellu et bellu e radiante cum grande splendore de te, Altissimo, porta significatione.

Asi jen máloco povznáší duši osamělého poutníka více než pohled na vycházející slunce. Poutníka, který se po chladné noci probudil na horském hřebeni. Kolem jen vlhké trávy a kameny; osamělé stromy se jen zvolna a tiše vynořují z mlžného úsvitu. Dychtivě čeká na okamžik, kdy se na severovýchodním obzoru objeví bratr slunce.

Předchází ho oranžový jas, poutník počítá vteřiny — a náhle je tu. Skvělé, zářící a dosud mladé, ještě lze bez obav hledět do jeho planoucího kotouče. Ptáci se naráz ohlušivě rozezpívají a tehdy i poutník — překonaný krásou okamžiku — s nimi může zazpívat Františkovu osm století starou, stále pravdivou píseň.

Hlasitě, aby se jeho hlas nesl nad údolími.

II.

III. SESTRA LUNA A HVĚZDY

*Ať tě chválí, můj Pane, sestra luna a hvězdy, stvořils je
na nebi jasné, vzácné a pěkné.*

*Laudato si, Misignore, per sora luna e le stele in celu
l' ai formate clarite et preciose et belle.*

Pohled na hvězdné nebe poutníka zklidňuje, takřka znehybňuje. Dává mu pocítit vlastní nepatrnost. Každý člověk by měl alespoň jednou strávit noc na otevřené pláni pod širým nebem! Nebesa se v naprostém tichu otáčejí kolem Severky, polární hvězdy, jako vesmírný orloj; souhvězdí pod rovníkem vystupují z jihovýchodního obzoru, stoupají stále výš a pak opět zvolna klesají k jihozápadu. Čas přestává mít lidský rozměr a jen bez hlesu plyne odnikud nikam.

Přítom je to poutník, kdo se otáčí na dně vzdušného oceánu se zdánlivě nehybnou zemí, na které se usíná a co chvíli se opět probouzí. Čas má smysl jen pro něj.

Za takových nocí si člověk nejhluběji uvědomuje, že je na tomto světě jenom na okamžik, na pouhý mžik vesmírného oka. Hvězdy se od sebe navzájem vzdalují pro lidi nepředstavitelnou rychlostí, a přesto za dlouhá tisíciletí, kdy je lidé pozorují, se pro lidské oko zdánlivě ani nepohnuly, v tak nesmírných dálkách letí vesmírem ta daleká slunce.

IV. BRATR VÍTR, OBLAKA, VZDUCH

*At' tě chválí, můj Pane, bratr vítr, a vzduch i oblaka,
jasná obloha i každé počasí, kterým živiš své tvory.*

**Laudato si, Misignore, per frate vento et per aere et nubilo et sereno
et onne tempo, per lo quale a le tue creature dai sustentamento.**

Nadešel čas větru. Svátý František jej ve svém Chvalozpěvu stvoření nazývá bratrem, ale lidé mu dali i mnoho dalších jmen. Vánek, nejslabší ze všech, který přes svou slabost za horkých dnů lidi blaženě ovívá. Uragán, hurikán či orkán, nejsilnější ze všech vichrů, před kterým mají lidé hrůzu. A mezi vánkem a uragánem je mnoho dalších „letících vzduchů“! Většina z nich lidem pomáhá.

Kdysi za Františkových časů, byl vítr jedinou energií, která poháněla lodi na moři; utichl-li, lidé zahynuli uprostřed oceánu hladem a žízní. Větry rozhodovaly i námořní bitvy. Díky neočekávanému „božímu“ větru byla několikrát v dějinách mnohem silnější námořní loďstva poražena slabými. Na pobřežích i horských sedlech roztáčely větry lopatky větrných mlýnů.

Na nejstarším a nejhlubším jezeře naší planety, na Bajkalu, znají domorodí Burjati dva větry. Smrtící severozápadní sarmu, která dokáže vyházet na břeh kameny o velikosti lidské hlavy, a dobrý a mírný barguzin, který pomáhá rybářům i těm, kdo musí západním směrem přeplout na plachetnici nekonečné vody jezera.

V. *SESTRA VODA*

At' tě chválí, můj Pane, sestra voda, která je velmi užitečná, pokorná, vzácná a čistá.

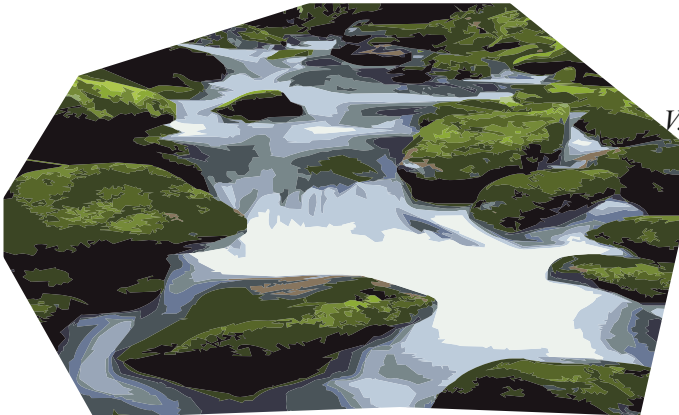
*Laudato si, Misignore, per sor aqua,
la quale e molto utile et humile et pretiosa et casta.*

Setra voda — užitečná, pokorná, cudná, vzácná a čistá — jak zní v češtině překlad Františkova chvály – má tisíce podob, od čiré kapky, téměř nehmotné sněhové vločky nebo jitřní mlhy nad travami přes tichou lesní studánku nebo pouštní pramen, který zachrání poutníka před smrtí žízní, po burácející vodopád, řvoucí oceán či běsnící potopu, která všemu živému přináší smrt a záhubu. Nikdo není svrchovaným pánem vody, nikdo si s ní neví rady. Přitom je voda jednou z mohutností, bez které je pozemský život nemyslitelný...

Voda zůstává sestrou i pro dnešní poutníky, zejména pro ty, kteří chodí bezcestnými a liduprázdnými horskými kraji. Aby mohli pokračovat v cestě a dokončit tak svou pouť, musí cestou najít vodu. Pramen, jezero, potok, studnu. V těchto horách nejsou místa, v nichž by mohli koupit láhve naplněné vodou.

Pohled na průzračnou vodu je krásný, povznášejíci.

Laudato si, mi signore, per sor aqua...

VI. BRATR OHENĚ

*At' tě chválí, můj Pane, bratr oheň, kterým osvětluješ noc
a on je pěkný, příjemný, mocný a silný.*

Laudato si, Misignore, per frate focu, per loquale enallumini la nocte,
ed ello e bello et iocundo et robustoso et forte.

*Myslím , že to jsou právě noclehy u ohně, které přes dlouhá staletí spojují první
františkánské bratry s dnešními mladými poutníky krajem, přírodou, horami.
O dávných poutnicích, prvních františkánských spolubratrech, napsal biskup
Jakub z Vitry, který znal assiského světce osobně, že „lehce běží svůj běh
před tváří Páně bez toho, že by se ohlédli nazpět. Na minulé zapomínajíce,
neúnavně běží vpřed, letí jako oblaka, jako holubice ke svým hnízdům...“*

*Oheň, pravěký křestanský symbol, provází lidi odedávna. Bezpochyby i u něj
„ponocovali patýři a pod širým nebem hlídali své stádo“, když — hle — u nich
stanul anděl Páně a jasnost Boží je ozářila...*

*Nejkrásnější věc je pokojně usínat u ohně pod skalním převisem, daleko
od hřmotu světa. Kdo nikdy nezkusil, neporozumí.*

*A po těch, kteří ještě čas od času tráví své noci u ohňů pod širým nebem,
by měla zůstat ohniště, ty domy bratra ohně, čistá, uklizená; nejlépe tak,
aby byla nepostřehnutelná. Pohled na ohniště znečištěné odpadky je stisňující
a smutný a hlavně: bratru Františkovi by se vůbec nelíbil.*

VII. MATKA ZEMĚ

*Ať tě chválí, můj Pane, naše sestra matka země, která nás živí
a slouží nám a rodí rozličné plody s pestrými květy a trávou.*

*Laudato si, Misignore, per sora nostra matre terra, la quale ne sustenta
et governa et produce diversi fructi con coloriti flori et herba.*

*František z Assisi asi považoval trávy také za prošťáčky Boží, kteří se mají držet
až vzadu, ale zároveň bezpochyby věděl, že by bez nich lidé na světě neobstáli
a zemřeli by hladem. Vždyť nejen pšenice, žito, ječmen a oves patří mezi trávy,
ale i ostatní jídlo, rýže, proso, čirok, zámořská kukuřice. Také rákos a bambus
na stavbu domů a třtina na sladký cukr i na rum přinášející opojnou blaženost.*

*Trávy jsou užitečné i suché. Nádherně se v nich spí v osamělých senicích
za vonných a bezpečných nocležích, na které se nezapomíná. Jejich suchá
těla umožňují lidským přátelům, pomocníkům a živitelům — kravám, ovcím,
kozám a koňům, aby přežili dlouhou zimu pod jednou střechou s lidmi.*

*Když budeme o vánocích stavět betlém, připomeňme si, že to byl právě
sv. František, který jako první z lidí nechal vložit na Štědrý den roku 1223
v lese u vsi Greccio seno — sucho trávu — do vánočních jeslí.*

VIII. ODPUŠTĚNÍ, SNÁŠENÍ NEMOCI A UTRPENÍ

At' tě chválí, můj Pane, ti, kdo odpouštějí pro tvou lásku a snášejí nemoci a soužení. Blaženi ti, kdo je snesou v pokoji, neboť ty, Nejvyšší, dáš jim korunu.

Laudato si, Misignore, per quelli ke perdonano Pre lo tuo amore Et sostengo infirmitate et tribulatione, Beati quelli kel sosterrano in pace, ka dat te, Altissimo, sirano incoronati.

Ze Sluneční písně zbývají poslední dvě sloky.

Svatý František je složil až několik měsíců po slokách, věnovaných přírodním mohutnostem, a to nedlouho před svou smrtí. První z nich je věnována lásce, odpuštění a snášení utrpení a soužení.

Ke složení veršů

At' tě chválí, můj Pane, ti, kdo odpouštějí pro tvou lásku a snášejí nemoci a soužení ho přiměl nenávistný spor mezi assijským podestou a biskupem. Pozval oba dlouholeté nepřátele před biskupský palác a před zaplněným náměstím jim zazpívali menší bratři celou Sluneční píseň... Lidé dojatě naslouchali a když Chvalozpěv dozně, poklekl podesta před biskupem Quidem a řekl: „Z lásky k Pánu našemu Ježíši Kristu a jeho služebníkovi Františkovi vám odpouštím z celého srdce...“ Biskup ho k sobě pozdvihl a políbil ho se slovy: „Slušelo by se, abych byl jako biskup pokorný a mírumilovný. Mám ale prchlivou povahu, tak mi, prosím, odpusť.“

Takovou moc nad lidmi měla slova svatého Františka.

VIII.

IX. SESTRA SMRT

*Ať tě chválí, můj Pane, naše sestra smrt těla, žádný živý člověk ji nemůže uniknout.
Běda těm, kdo zemrou ve smrtelných hříších. Blaze těm, které nalezne spojeny
s tvou nejsvětější vůlí, neboť druhá smrt jim neublíží.*

*Laudato si, Misignore, per sora nostra morte corporale, da la quale nullu homo
vivente po skappare. Quai acquelli ke morrano ne le peccata mortali. Beati quelli
ke trovara ne le tue sanctissime voluntati, ka la morte secunda nol fara male.*

*Neodvolatelně poslední sloka Sluneční písně patří smrti. Svatý František
ji připojil ke svému Chvalozpěvu stvoření až později, nedlouho před svou smrtí
v roce 1226. Zdálo by se, že stvoření a smrt stojí proti sobě, že nemohou existovat
zároveň, ale přesto z Františkových prostých a nehledaných slov vane zvláštní
jistota, že začátek života i jeho konec patří neodlučitelně k sobě, že na smrt
můžeme pohlížet jako na sestru, která nás jen převede do jiného bytí.*

IX.

*Blaze těm, které nalezne spojeny s tvou nejsvětější vůlí,
neboť druhá smrt jim neublíží.*

Kéž by ani mně druhá smrt nic zlého neudělala.

*Kaple, u které je toto zastavení, byla postavena
k uctění obětí I. světové války z této obce.
Odpočinutí věčné dej jim Pane...*

X. CHVÁLA A PROSBA

Po skončení Písně bratra slunce přišel čas se rozloučit i s „maličkým bratrem Františkem“, jak sám sebe nazýval ve svém posledním Odkazu, který napsal několik dní před svou smrtí v r. 1226.

Kromě své nejslavnější Sluneční písně čili Chvalozpěvu stvoření a kromě právě vzpomenutého Odkazu zanechal bratřím – a také nám – i další slova a myšlenky. Třeba ve chválách ctností. V nich pozdravuje Moudrost, kterou svěřuje do ochrany její sestry prostoty. Chudobu má zase chránit její sestra Pokora a konečně do třetice svatou Lásku vkládá do rukou její sestry Poslušnosti.

Nejstarší dochovaná Františkova slova, toho „tvůrce pokoje a hlasatele blaženého života“, jak byl často nazýván, pocházejí z roku 1206. Je to Modlitba kříže, kterou vyřkl ve chvíli svého obrácení v polorozvaleném kostelíku svatého Damiána nedaleko Assisi:

X.

*Nejvyšší slavný Bože,
osvět' temnotu mého srdce
a dej mi pravou víru, pevnou naději,
dokonalou lásku, hlubokou pokoru,
rozum a poznání, abych zachoval tvá přikázání.
Amen.*

Poděkování

*Děkujeme všem, kteří se podíleli na realizaci Františkovy stezky
v Blahutovicích v letech 2011 a 2012 — zejména...*

*p. Waltru Hanelovi
p. Rudolfu Malcherovi
p. RNDr. Miloslavu Nevrlému
p. Lumíru Kuchaříkovi a dalším členům OS Bayerův odkaz
p. Mgr. Klementu Rečlovi a mladeži z farnosti Ostrava–Zábřeh
p. starostovi Mgr. Tomáši Machýčkovi a obci Jeseník n.O.
p. Karlu Staňkovi
p. Antonínu Heinzovi
p. Zdeňku Sklenovskému
p. Ing. Jakubu Heikenwalderovi
p. Vojtěchu Glogarovi
pí. Anně Glogarové
p. Petru Michalíkovi
p. Janu Zohornovi
pí. Ing. Janě Kelarové
p. Pavlu Vodičkovi*

*Texty k jednotlivým zastavením a úvodní text byly s laskavým svolením p. RNDr. **Miloslava Nevrlého** převzaty z jeho knihy *Podivuhodné chvíle se Sluneční písní*.*

Děkujeme...